

בתי המשפט

תק 002537/06

בית משפט לתביעות קטנות ירושלים

22/01/2007

בפני: שופט: ס.ג. מיימון נילי

בעניין: גיל שמשון

התובע

נגד

מרכז הכושר "בודי ליין"

הנתבעת

ספרות:

[ו' לוסטהויז, ט' שפניץ, חוזים אחידים \(1994\)](#)[ג' שלו, דיני חוזים - החלק הכללי](#)**פסק דין****רקע וטענות הצדדים**

התביעה דן הינה תביעה להחזרת דמי מנוי לשנה במכון כושר בסך של 2,166 ש"ח.

עפ"י התביעה, התובע רכש במסגרת מקום עבודתו מנוי למכון כושר. כשבועיים לאחר שהחל בפעילות במכון חש כאבים בברכיו. רופא מומחה שאליו פנה קבע כי אכן יש בעיה בברכיים, כי מדובר בבעיה כרונית ואסר עליו פעילות ספורטיבית. תחת זאת הפנה אותו לפיזיותרפיה.

התובע פנה להנהלת מכון הכושר וביקש ביטול המנוי והחזרת כספו.

הנהלת מכון הכושר סירבה והציעה שלוש אלטרנטיבות, האחת שהמנוי יוקפא, השניה מתן זיכוי לפעילויות אחרות במכון, השלישית העברת המנוי לאדם אחר תוך תשלום של 150 ש"ח.

לטענת מכון הכושר, יש לדחות התביעה שכן:

התובע חתם על הסכם התקשרות ובהתאם לסעיף 4 להסכם אין לבטל מגוי ואין החזר כספי.

לדברי נציג המכון התובע הצהיר ביום הצטרפותו למכון שמצב בריאותו תקין.

כן טוען הנציג שהתובע פנה לרופא לאחר שחלפו כמעט חודשיים מיום הרשמתו ולא לאחר שבועיים כפי שמציין בכתב התביעה.

עוד טוען הנציג כי לפני משורת הדין הוצעו לתובע מספר אלטרנטיבות אולם הוא דחה אותן.

דין

עמדת המכון איננה מקובלת עלי.

א. עפ"י הנסיבות כפי שהובאו מדובר ב"סיכול" חוזה לאמור העדר אפשרות מצד לחוזה לקיימו.

סעיף 18 [\(חוק החוזים \(תרופות בשל הפרת חוזה\)](#) התשל"א-1971 הוא החולש על הענין הנדון וקובע כך:

"18. פטור בשל אונס או סיכול החוזה.

(א) היתה הפרת החוזה תוצאה מנסיבות שהמפר, בעת כריתת החוזה, לא ידע ולא היה עליו לדעת עליהן או שלא ראה ולא היה עליו לראותן מראש ולא יכול היה למונען, וקיום החוזה באותן נסיבות הוא בלתי אפשרי או שונה באופן יסודי ממה שהוסכם עליו בין הצדדים, לא תהיה ההפרה עילה לאכיפת החוזה שהופר או לפיצויים.

(ב) במקרים האמורים בסעיף קטן (א) רשאי בית המשפט, בין אם בוטל החוזה ובין אם לאו, לחייב כל צד להשיב לצד השני מה שקיבל על פי החוזה או על פי בחירה כאמור בסעיף 9 לשלם לו את שוויו, ולחייב את המפר בשיפוי הנפגע על ההוצאות הסבירות שהוציא ועל ההתחייבויות שהתחייב בהן באופן סביר לשם קיום החוזה, והכל אם נראה לבית המשפט צודק לעשות כן בנסיבות הענין ובמידה שנראה לו".

סיכול חוזה אכן נקבע כעקרון אשר יש לפרשו באופן מצמצם לאמור היקף הפטור של המפר בהתרחש ארועים מסכלים יהיה מצומצם.

הפסיקה הישראלית צעדה בעקבות זו האנגלית, בצמצום היקף הפטור של המפר זאת מתוך הצורך - בין השאר - להגן על יחסי מסחר וכלכלה שוטפים ותקינים.

הגישה במדינות המשפט הקונטיננטלי גמישה יותר, שם מוצגת התנהגות האדם ויסוד העדר האשם כגורם מכריע להענקת הפטור. אף המשפט האמריקאי שיסודו במשפט האנגלי ריכך גישתו המחמירה קודם לכן.

(לקוח מע"א 5587/93 נחמני נ' נחמני, פ"ד נ(4) 661).

במשך הזמן התגמשה במידת מה גם גישת בית המשפט העליון בנוגע לאחריות החוזית ומביאה במסגרת שיקוליה גם את היבט תום הלב וכן מימד מוסרי – ערכי:

"... יסוד האשם בהתנהגות בעל חוזה מלווה את דין החוזים לאורך כל הקו, והוא מותח אבחנה בין מתקשר תם לב למי שאינו תם לב בהקשרים רבים. תורת תום הלב חוצה כיום את תחום החוזים שתי וערב, מפקיעה במידה רבה את בסיס האחריות המוחלטת מדין החוזים, והופכת יותר ויותר את האחריות החוזית לענין שנילווה לו מימד מוסרי – ערכי".

בית המשפט העליון אף ראה קרבה רעיונית גדולה בין עקרון הסיכול בנסיבות של שינוי מהותי בתשתית החוזית לבין הדרישה לתום לב בביצוע חוזה (סעיף 39 [לחוק החוזים \(חלק כללי\)](#) תשל"ג-1973).

וכדבריו:

"מתקשר, העומד על ביצוע דווקני של החוזה על אף השינוי המהותי שחל בו בשל נסיבות חיצוניות – מתקשר כזה אינו נוהג בתום לב".
ע"א 6328/97 רגב נ' משרד הבטחון, פ"ד נ(5) 506.

ועוד לענין הסיכול:

"הגנת הסיכול - דיני הסיכול נועדו לענות על מצבים ועל ארועים בלתי צפויים המונעים מצד אחד לחוזה את קיום התחייבויותיו החוזיות שנטל על עצמו.
"בהתחשבות זו באה לידי ביטוי השקפה מוסרית שלפיה יש למחול לצד על הפרת החוזה כאשר הפרה זו נגרמה שלא באשמתו". ([שלו, דיני חוזים](#), עמ' 495).

ת"א (י-ם) 869/93 יהודה כהן נ' ברוך כהן, תק-מח 2000(1) 1286.

אכן במקרה דנן התובע איננו יכול לקיים ההסכם נוכח הפגיעה ברגלו שהיא מצב כרוני, הפרה זו לא נגרמה באשמתו ולא היתה צפויה.

האלטרנטיבות המוצעות לתובע אינן הולמות. לתובע אין מכר או מודע המסכים להחליפו כמנוי במכון הכושר. הקפאת המנוי איננה פותרת דבר שכן מצב רגלו של התובע כרוני.

ב. לא זו אף זו, מדובר בחוזה שהינו חוזה אחיד ומקפח.

סעיף 2 [לחוק החוזים האחידים](#), התשמ"ג-1982 מגדיר חוזה אחיד כך:

סעיף 2 הגדרות:

בחוק זה –

"נוסח של חוזה שתנאיו, כולם או מקצתם, נקבעו מראש בידי צד אחד כדי שישמשו תנאים לחוזים רבים בינו לבין אנשים בלתי מסויימים במספרם או בזהותם".

זהו למעשה, הרעיון המרכזי בחוק: חוזה אחיד הוא חוזה המוכתב בידי צד אחד, שמציע אותו למתקשרים בלא שמוצעת להם האפשרות לנהל משא ומתן על תנאיו או לשנותם. ללקוח "עומדת הברירה לקבל את העצה כמות שהיא או לדחותה. מרכיב זה של חוסר ברירה מעשי, בחינת TAKE IT OR LEAVE IT הינו ממאפייניו העיקריים של חוזה אחיד".

טנה שפניץ ורדה [לוסטטהויז, חוזים אחידים](#) עמ' 23.

חוזה אחיד מקפל בחובו חוסר שוויון בין הצדדים לו.

חוסר שוויון המתבטא בכך שנמנע ממתקשר אחד לחוזה להביע רצונו באופן מלא וחופשי.

[חוק החוזים האחידים](#) בא למנוע קיפוח וחוסר הגינות ביחס החוזי הנובע מכך שצד אחד לחוזה הוא המכתיב הבלעדי של תנאיו.

על כן, לא ההגדרה הטכנית שבחוק, קרי קביעת תנאים מראש שעל ידי צד אחד, היא ההופכת את החוזה לחוזה אחיד, אלא, הכתבת תנאים אלה לצד השני ללא כל אפשרות מיקוח ו/או שינויים של תנאים אלה ו/או התאמתם לרצונם של שני הצדדים המתקשרים. חוסר השוויון בכוחות בין הצדדים ושליטת הרצון כמתואר לעיל, הם אלה שמאפיינים חוזה אחיד, והם אלה שמכשירים את הקרקע להתערבות שיפוטית ביחסים החוזיים בין הצדדים על פי שיקולים של הגינות וסבירות, ועל פי מה שהוגדר בחוק ובפסיקה כמבחן הקיפוח.

משנקבע כי הסכם הוא חוזה אחיד כהגדרתו [בחוק החוזים האחידים](#), תעלה בעניינו השאלה האם מדובר בתנאי מקפח בחוזה.

אני סבורה כי אכן כן, מדובר בס' 4 לחוזה שנכרת בין הצדדים לתביעה דנן, וסעיף זה הינו תנאי מקפח בחוזה.

אין מדובר בויתור הדדי על זכות. הסעיף מדובר בויתור חד צדדי על זכויות.

התנאי מדבר בויתור חד צדדי על האפשרות לביטול החוזה, הנכפית על המתקשר עם הנתבעת בחוזה האחיד, כאשר מנגד לנתבעת כן קיימת האפשרות לבטל החוזה בנסיבות מסויימות.

נוכח האמור אין לפעול עפ"י סעיף 4 להסכם.

הכרעה

בנסיבות אלה הן עקב סיכול החוזה בגין העדר אפשרות לקיים החוזה מצד התובע והן עקב ביטול ס' 4 לחוזה בהיותו סעיף מקפח בחוזה אחיד, אין מקום לחייב התובע לעמוד בחוזה.

משכך מתקבלת התביעה.

הנתבעת תשיב לתובע סך של 2,166 ש"ח בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק עד לתשלום בפועל.

ניתן היום ג' בשבט, תשס"ז (22 בינואר 2007) בהעדר הצדדים. המזכירות תמציא העתק לב"כ הצדדים.

ס.ג. מיימון נילי 54678313-2537/06

**נילי מימון, שופטת
סגנית נשיא**

002537/06 תק 330 מ.ל.
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)